

Vapaaehtoistoiminnan periaatteet

Vapaaehtoistoimintaa ohjaavia ja määrittäviä yleisiä tunnuspiirteitä ja ohjenuoria kutsutaan vapaaehtoistoiminnan periaatteiksi. Periaatteet suuntaavat sitä, mitä toiminnalla tavoitellaan ja mitä se tulisi parhaimmillaan olla. Periaatteet tiivistävät ja ilmentävät myös vapaaehtoistoiminnan erityisyyttä.

Tässä esitetty lista ei ole täydellinen, muitakin periaatteita voi olla. Erilaisissa vapaaehtoistoiminnan toimintamuodoissa ja eri tilanteissa korostuvat juuri sitä toimintaa parhaiten tukevat periaatteet. Jokaisessa vapaaehtoistoiminnan toimintamuodossa onkin tärkeää miettiä, mitkä periaatteet ovat juuri siinä toiminnassa keskeisiä. Vapaaehtoistoiminta on keskeinen osa keliakiayhdistysten toimintaa.

Vapaaehtoisuus

Jokainen vapaaehtoinen tulee mukaan vapaaehtoistoimintaan omasta halustaan ja saa valita itselleen parhaiten sopivan toimintamuodon. Jokainen saa päättää kuinka paljon aikaa toimintaan käyttää.

Tasa-arvoisuus

Kaikki osapuolet kohdataan tasa-arvoisina ja ainutlaatuisina ihmisinä. Jokaista mukana olevaa arvostetaan ja hyväksytään omana itsenään. Jokaisen tiedoille ja taidoille on käyttöä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Vastavuoroisuus

Vastavuoroisuus on ihmisten välistä vuorovaikutusta, johon jokainen toimintaan osallistuva tuo oman panoksensa. Vapaaehtoistoiminnan tavoitteena on tuottaa hyvää mieltä kaikille siihen osallistuville. Vastavuoroisessa toiminnassa jokainen osallistuja saa itselleen jotain.

Palkattomuus

Vapaaehtoinen on toiminnassa muusta syystä kuin rahallisen korvauksen takia. Aineettomia syitä ovat muun muassa hyvä mieli, tunne siitä, että on tarpeellinen, saa tehdä jotain mielekästä ja saa oppia uusia asioita. Vapaaehtoiselle voidaan korvata aiheutuneita kuluja.

Tavallisena ihmisenä

Vapaaehtoinen toimii tavallisen ihmisen taidoin ja tiedoin, omalla itsenään. Hän tuo toimintaan oman elämäkokemuksensa ja persoonallisuutensa. Vapaaehtoisella voi olla tehtävään liittyvää koulutusta sekä ammatillisuutta ja voi täydentää ammattityöntekijöiden työtä, mutta ei korvaa sitä. Tärkeää on tiedostaa oma rooli vapaaehtoistehtävässä. Vapaaehtoinen voidaan kouluttaa ja perehdyttää vapaaehtoistehtäväänsä.

Luotettavuus ja sitoutuminen toimintaan

Vapaaehtoinen on luotettava. Jokainen tekee ajallaan ja mahdollisimman hyvin ne tehtävät, jotka on luvannut hoitaa. Vapaaehtoinen asettaa itse rajat toiminnalleen, mutta lupaamista asioistaan hänen on pidettävä kiinni. Omien voimavarojensa arviointi on tärkeää, jotta löytää tasapainon oman arkielämänsä ja vapaaehtoistoiminnan välillä.

Luottamuksellisuus ja vaitiolovelvollisuus

Vapaaehtoistoiminta on luottamuksellista toimintaa. Vapaaehtoista koskee vaitiolovelvollisuus. Tuettavan kanssa käsitellyt asiat ei saa levitellä. Tuettavan luvalla tietoja voidaan käyttää tukisuhteen ja toiminnan

kehittämiseksi. Ongelmatilanteissa vapaaehtoisella on oikeus ja velvollisuus keskustella tilanteesta ammattilaisten kanssa.

Yhdenvertaisuus

Kaikki toimintaan osallistuvat ihmiset ovat samanarvoisia ja osallistujia kohdellaan yhdenvertaisesti, yhtä arvokkaina riippumatta heidän iästään, sukupuolestaan, vammastaan, terveydentilastaan, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Puolueettomuus

Vapaaehtoinen toimii tasapuolisesti kaikkien edun mukaisesti. Hän ei asetu kenenkään puolelle vaan pyrkii toimimaan eri osapuolten kanssa yhteistyössä.

Autettavan ehdoilla toimiminen

Vapaaehtoinen kunnioittaa jokaisen itsemääräämisoikeutta. Hän ei tee päätöksiä toisen puolesta, vaan toimii rinnalla kulkijana, kuuntelijana ja tukena.

Yhteistyö

Vapaaehtoinen toimii tuettavien, ammattilaisten, omaisten ja ystävien tukena ja kumppanina. Vapaaehtoinen ohjaa tarvittaessa ammattiavun luo.

Yhteisöllisyys

Vapaaehtoinen pääsee toiminnan kautta osaksi jotain ryhmää ja ihmisten muodostamaa yhteisöä. Vapaaehtoistoiminnan kautta syntyvä yhteisöllisyys on tärkeä osa sosiaalisen pääoman syntymistä ja ihmisten välisen luottamuksen rakentumista.

Oikeus tukeen ja ohjaukseen

Vapaaehtoinen tarvitsee tukea, rohkaisua ja palautetta toiminnastaan. Vapaaehtoista ei saa jättää yksin toiminnassaan vaan jokaisella tulee olla konkreettinen mahdollisuus saada apua pulmatilanteiden ratkaisemiseksi. Vapaaehtoistoiminnasta vastaavan organisaation on tarjottava tukea ja ohjausta.

Toiminnan ilo

Vapaaehtoistoiminta tuottaa iloa ja hyvää mieltä mukana oleville. Vapaaehtoistoiminnassa on kyse yhteisestä, vapaaehtoisesta tehtävästä positiivisesta tekemisestä, joten toiminnan lähtökohdan tulisi olla myönteinen.

Mahdollisuus ihmisenä kasvamiseen

Vapaaehtoistoiminta tarjoaa mahdollisuuden omien arvojen tarkasteluun ja henkiseen kasvuun. Se voi antaa uutta merkitystä omaan arkeen ja elämään. Vapaaehtoistehtävä antaa mahdollisuuden auttaa, kohdata ja tehdä itselleen merkityksellistä työtä. Myös tunne, että saa vaikuttaa tärkeisiin asioihin ja kokea olevansa osa itselleen tärkeää yhteisöä, voi tuoda lisäarvoa vapaaehtoisen elämään.

Lähde (mukailten): Vapaaehtoistoiminnan koulutusaineisto 2005. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.